

آفرینش نفس انسان از نظر ابن سینا و ملاصدرا

پ
ن
ظ
ر
ابن
سینا
ملا
صدرا
خل
ق
ت
ر
و
ح
ا
ز
عال
م
ت
ج
ر
د
بود
ه
و
ب
د
ن
ا
ز
عال
م
ماد
ه
و
خ
د
ا
و
ز
د
ر
و
ح
ر
ا
ز
عال
م
بالا
پائین
ن
آور
ده
و
در
قال
ب
ب
د

ن
م
سد
کن
داد
ه ،
و
ر و
ح
آ لا
ت
و
ا ع
ضا
ء
ب د
ن
ر ا
بعن
وان
ایزا
ر
کار
اسد
تخ
د ا
م
کرد
ه ا
سد
ت
و
د ر
موق
ع
م ر
گ
ماز
ند
صن
عتگ
ری
اسد
ت
که
آ لا
ت
و
ایزا
ر
کار

خو
د
ر ا
ت ر
ک
م
ی
ک ن
د ،
کم
ا
آنک
ه
شید
خ
الرؤ
ی
س
أبو
ع
ی
سید
ن ا
د ر
« ق
ص
د
عین
ی
«
خو
د
ر
این
مید
ا
معت
قد
اس
ت.
د ر
این
قص
یده
ر و
ح
ا ز
سا
نی
و

ز
ف
س
ناط
قه
ر ا
تش
بیه
به
کیو
تر
ورق
لاء
بلند
د
پروا
زو
عزیز
ز
الو
جو
دو
منید
ع
الم
جل
ی
نمو
ده
اسد
ت
که
از
آن
آشد
پیان
عال
ی
به
سد
وی
قف
س
تن
نزو
ل
کرد
ه
اسد
ت،
و
در

و
ص
ف
ا
و
گ
و
د:
1 -
ه
و
ط
و
ن
ز
و
ل
ک
ر
د
پ
ه
س
د
و
ی
ب
د
ن
ت
و
ا
ز
ب
ا
ل
ا
ت
ر
ی
ن
م
ح
ل
و
ع
ا
ل
ب
ی
ن
م
ر
ت
ب
ه
ک
ی
و
ت
ر
و
ر
ق
ا
ء
ر
و
ح
ک
ه
د
ا
ر
ا
ی
م
ق
ا
م
ی
ب
س
ع
ز
ی
و
م
ح
ل
ی
م
ن
ی
ع
ا
س

ت.
2 -
آن
لطیفه
رو
ح
از
دید
گانه
ن
هر
عارف
و
خبیری
مخ
تف
ی
و
پنهان
اسد
ت.
و
عجب
یا
که
او
چهره
خو
د
را
به
نقا
ب
نپوش
شا
نده
,

بلکه
ه
داز
مآ
پرد
ه
از
رخ
براف

کن
ده
و
در
من
ظ
و
مرآ
ی
عم
وم
خو
د
را
آش
کار
ا
هو
یدا
سا
خت
ه
اس
ت.
3 -
آن
لطی
فه
ناط
قه
و
رو
ح ،
اتص
ال
ی
که
با
بد
ن
خا
ک
ی
نمو
د ،
از
رو
ی
رض
ا
و
رغب

ت
نیو
ده
بلک
ه
صر
فآ
بر
اسد
ا
س
کرا
ه
ت
و
ناخ
و
شا
یند
ی
بود
ه
اسد
ت.
و
عج
یب
آنک
ه
پ
س
ا
ز
وص
ول
به
بد
ن
دیگ
ر
راض
ی
زی
سد
ت
مفا
ر
ق
ت
ک
د
و
ق
ف
س

تن
را
رها
کن
د،
و
در
ایند
صو
رت
گریه
ه و
نال
ه
سد
ردا
ده،
بر
ماز
م
عزا
م
ی
شد
یند
و
سد
فر
ة
اند
و ه
و
غم
م
ی
گ
سد
تردد
.
4 -
آن
نف
س
نات
قه
پیو
ست
ه
در
مقا
م

خو
د ،
به
خو
د
م
شد
غو
ل
و
ه
چگ
ونه
تعل
ق
و
ربط
ی
به
عال
م
ماد
ه
ندا
شته
ه و
با
طب
ع
ا ز
س
و
خو
نگر
فته
اسد
ت؛
ولید
کن
هم
پنک
ه
به
بد
ن
ا ز
سا
ن
اتص
ال
پید

ا
نمو
د ،
با
این
دیر
خرا
ب
و
بیاب
ان
قفر
و
خ
شد
ک
و
لم
یَزْرَ
ع
تن
-
بوا
سد
طه
علا
قه
مچ
اور
ت
-
الف
ت
گرف
ته
آشد
نا
شد
د.
تا
آنک
ه
می
گوی
د:
و
این
زف
س
ناط

قه
برم
ی
گرد
د
به
مح
ل
اول
خو
د
در
حال
یک
ه
عال
م
شد
ده
اسد
ت
به
هر
امر
پن
ا ز
ی
که
در
چ
ان
مو
جو
د
اسد
ت،
و
به
هر
سد
ری
که
در
کا
خ
آفر
ن
مش
و
د
د ا

شته
ه ؛
بناب
رای
ن ،
ذ ل
ت
ه ب
وط
و
شد
ک
سد
ت
نزو
ل
و
پار
گ
ی
آن
زه
تنه
لا از
ب ب
ن
رفت
ه
بلک
ه
چو
ن
با
نور
ع
م
و
مع
رف
ت
به
اسد
رار
آفر
ن
مش
درآ
می
خت
ه ،
چنا

ن
ص
و د
نمو
د ه
و
پار
گ
ی
آن
تص
ح
شد
د ه
که
گوژ
ی
اص
لا =
اثر
ی
از
هب
وط
و
رُفو
در
آن
زی
سد
ت
و
گوژ
ی
اص
لا =
هب
وط
ی
نم
و د
ه و
پار
گ
ی
آن
وص
له
زخ
ورد

ه و
رُفو
نش
ده
اس
ت.
و
این
لطی
فه
ر و
ح
هم
ا ز
سد
ت
که
زما
ن ،
راه
ا و
را
بر
د ؛
و
چنا
ن
با
سد
رع
ت
آمد
و
رف
ت
که
قب
ل
ا ز
ط
وع
و
برو
ز
مقا
ما
ت
و
کم
الا

ت
ودر
جازه
ش
د ر
این
عال
م ،
غر
وب
نمو
ده
و
بدو
ن
ط
وع
د ر
مغ
رب
پنه
ان
گ
شد
ته
اسد
ت.
م
ل
آنک
ه
تعلا
ق
ش
به
عال
م
ماد
ه و
تن
ا ز
سا
نی
ماز
ند
برق
ی
بود
که
د ر

خ
شد
ید
و
ناگ
ها
ن
سد
راپر
ده
و
قره
گاه
را
رو
شد
ن
نمو
ده،
و
چنا
ن
به
سد
رع
ت
مخ
تف
ی
شد
دو
در
هم
پیچ
یده
گ
شد
ت
که
گوژ
ی
اص
لا
لم
عاز
ی
نکر
ده
و
ندر
خ

شد
یده
اسد
ت.
این
عق
یده
و
مذ
ه
ب
بوع
لمی
بود
در
اره
خا
ق
ت
ر و
ح و
کیف
یت
تعل
ق
ا و
به
بد
ن
و
مقا
رق
ت
ا و
از
بد
ن.
به
نظ
ر
ملا
صد
را
اص
ل
تکو
ن
زغ
س
ناط

قه
>
سد
ماز
ی
بود
ه و
د ر
اثر
>
ک
ت
>
هره
ه و
ط
ی
مدا
ر ج
و
معا
ر ج
کم
ال،
ر و
حاز
ی
شد
ده
و
به
صو
رت
مو
>
د
مچ
ر د
درآ
مد
ه
اسد
ت؛
وی
ب ر
این
مید
ی
هو
یت
و

م و
ج و
د ی
ت
ز ف
س
ر ا
بنا
نها
ده
و
پای
ه گ
ذار
ی
کرد
ه
اسد
ت
و
گفت
ه
اسد
ت
که
:
الذ
ف
س
ج
س
ماز
په
الذ
د و
ث
و
ر و
جاز
په
الذ
قاء
.
و
ب ر
هم
ین
من
هج
مر
حو

م
ح
ج
ملا
ها
دی
سید
زوا
ری
م
شد
ی
نمو
ده
و
در
«غ
در
الف
رائز
«د
فرم
ود
ه
سد
ت.

ال::
نفا
س
ف
ی
الخ
دو
ث
ج
س
ماز
چه
**
*و
ف
ی
الپ
قا
تکو
ن
رو
حاز
یه:
:

البت
ه
اگر
ز ف
س
ر ا
د ر
ح ر
ک
ت
و
اس
ت ه
لا
ک
ملا
حظ
ه
نما
نیم
دارا
ی
چند
ن
مرا
ح ل
ی
اس
ت
ز ه
د ر
م ر
ح ل
ة
وقو
ف
و
فعل
یت
و
برا
ی
ت و
ضی
ح ،
تش
بیه
کرد
ه از
د

ز
ف
س
ر
ا
د
ر
م
را
ت
ب
و
د
ر
ج
ا
ت
ا
س
د
ت
ک
م
ا
ل
ا
ش
ب
ه
م
را
ت
ب
و
د
ر
ج
ا
ت
ح
را
ر
ت
ی
ک
ه
د
ر
ز
غ
ا
ل
پ
ی
د
ا
م
ی
ش
و
د
ا
گ
ر
ز
غ
ا
ل
د
ر
م
ج
ا
و
ر
ت
آ
ز
ش
ق
ر
ا
ر
گ
ی
ر
د
،
ا
و
ل
گ
ر
م

م
ی
شد
و د
و
د ر
مرت
ب
د و
م
قرم
ز
م
ی
گرد
د و
د ر
مرت
ب
سد
و م
شد
ع
هور
م
ی
گرد
د و
د ر
مرت
ب
چ
ارم
ر و
شد
ن
م
ی
شد
و د
و
نور
م
ی
ده
د
و
ب
هم
ین
اسد

ا
س
شید
خ
فرید
دال
د ی
ن
عط
ا ر
ن ی
شا
بور
ی
گفت
ه
اسد
ت:

: :
ن
زجا
ن
نیو
د
جد
ا
عض
وی
ازو
سد
ت
*
*
چا
ن ز
کل
نیو
د
جد
ا
جز
وی
ازو
سد
ت:
:
) : :
د ر
شد
د ح

م ن
ظ و
م ه
م ر
ح و
م
س ب
ز و ا
ر ی
د ر
ع ر
ر
ز ف
س
ن ا ط
ق ه
'
د ر
> ا
ش ی
ه
ص
29
8
ط)
ب ع
ن ا ص
ر ی
(
ذ ک ر
ک ر د
ه
ا س د
ت .
::(
ب ا ر
ی ،
ب ن ا ب
ر
ه ر
ی ک
ا ز
د و
م ن
ه ج
'
م ر
گ
ع ب ا
ر ت

س
ت
ا
ز
ان
قا
ل
ر
و
ح
ا
ز
ب
د
ن
و
ت
ر
ک
تعل
ق
آن
ا
ز
ماد
ه
و
آثار
ماد
ه
آن
و
هر
م
ر
د
به
م
ل
منی
ع
و
رتب
ة
رفی
ع
خ
و
د
م
ح
ر
و
د
و
قال
ب
و
ق
ف
س
ت
ن
ر
ا
ت
ر

ک
م
ی
ک
د
م
ح
م
ص
و
غ
ا
ش
ن
ر
ت
ک
ه
د
ا
پ
م
ا
م
ص
ی
ال
ه
ع
ه
و
ه
و
س
م
ک
ف
و
م
خ
ق
م
ل
ن
ب
خ
ق
م
ل
ق

؛ وَ
إِنَّمَا
أَنْتُمْ
قُلُوبٌ
نَّازِلَةٌ
مِنْ
دَارِ
الْأُولَى
دَارِ
*
»
شد
ما
برا
ی
مع
د و
م
شد
دن
و
نابو
د
گ
شد
تن
آفرید
ده
نش
دها
ید
بلک
ه
برا
ی
بقا
ء و
ابدی
ت
ب و
جو
د
آمد
ید؛
و
ایند
سد
ت
و

جز
این
ن
س
ت
که
یوا
س
طه
م
د
ا
ز
خا
ه
ی
به
خا
ه
دگر
ی
کو
ج
م
ی
کنی
د
«
و
د
ر
«ع
ل
ا
ر
ش
را
«ع
د
ر
ص
ن
ح
د
ی
پ
ا
س
ن
خ
و
د
ا
ز
س
ک
و
ی

ا ز
اما
م
صا
دق
عليه
ه
ال
سد
لام
رواي
ت
کرد
ه
اسد
ت
که
:
قَه
كَذَا
الاء
نَسَد
ان
خَلِي
ق
مِنْ
شَأ
ن
الدن
پا
و
شَأ
ن
لا
خَد
ق
قَاد
ا
جَم
ع
ال
ه
بَهْت
هَم
ا
صا
رَن
حَتَا
ثَم
ف
ي

الاذ
ضد
'
لاذ
ه
تزل
من
شأ
ن
ال
سد
هأ
إل
ى
الذ
يأ.
قإذ
ا
قد
ق
ال
ه
بينة
هم
ا
صا
زن
زلا
ك
ال
رؤق
ه
الم
ون
'
تزد
شأ
ن
ال
خز
ى
إل
ى
ال
سد
هأ
'
قالا
ح
وة
ف

ي
ال
ض
وَال
مَو
ن
ف
ي
ال
س
مَأ
و
ذ
ك
أ
يُق
ق
ب
ن
ال
وَأ
و
ال
س
د
ق
ت
ال
ع
و
الن
ر
إ
ي
ال
ذ
ة
ال
ل
و
ث
ك
ال
س
د
ل
ه
م
ش
ن
الد
ي

جد
یت
.
(عل
ل
ا
ر
شد
را
ز
ع
ط
ب
ع
ز
ج
ف
(س
نه
13
85
(
ص
10
7
ف
ی
ب
ا
ب
96
:
ع
ا
ة
ال
ط
ب
ا
ز
ع
وال
شد
هوا
ت
وال
م
ج
ب
ا
(ت
م
ی
فر
م
اید
:
از
ب
س
ن
ا
ز
د
و

چ
ز
ترک
یب
یافت
ه
اسد
ت:
ا ز
امر
دنی
وی
واز
امر
آخر
وی
.
چو
ن
خد
اوز
د
میا
ن
این
د و
چ
زرا
جم
ع
ک
د
زند
گ
ی
ا ز
سا
ن
د ر
دنی
ا
پدی
د
م
ی آ
ید،
چو
ن
ر و
ح
ا ز

امر
آس
ماز
ی
ر
دنی
ا
نزو
ل
نمو
ده
و
پائی
ن
آمد
ه
اس
ت.
و
چو
ن
خد
اوز
د
ر
ن
آن
دو
تفر
قه
و
جد
ا ز
ی
افک
ند،
حق
یق
ت
این
جد
ا ز
ی
مر
گ
اس
ت
که
آن
امر
اخر

وی
به
آس
ما
ن
برم
ی
گرد
د.
بناب
رای
ن،
زند
گ
ی
د ر
ر و
ی
زمی
ن
اس
ت
و
مر
گ
د ر
آس
ما
ن؛
بعلا
ت
آنک
ه
چو
ن
بی
ن
اروا
ح و
أ ج
سا
د
تفر
قه
افند
د،
ر و
ح و
نور
به
هم

ا ن
مقا
م
قدر
ت
اولی
ة
خو
د
برم
ی
گرد
ز د
و
>
سد
د
که
ا ز
شأ
ن
دنی
اس
ت
به
جا
ی
خو
د
د ر
زمی
ن
م
ی
ماز
د .
«
ر *
سا
له
الاز
سا
ن
بعد
الذ
یا
علا
مه
طبا
طبا
ئی

ص
2
مخ
طو
ط؛
و
اص
ل
این
حد
یث
در
رسد
اله
عق
اند
صد
وق
اسد
ت
چنا
زک
ه
مچ
1
سد
ی
در
بجا
رالا
نوار
طب
ع
کم
پاز
ی
ج 1
4
ص
40
9
آور
ده
اسد
ت
که
:
«قا
ل
الص
د و

ق
رض
ی
الل
ه
ع
ه
ف
ی
رس
ال
الع
ق
د :
ق
ل
الن
ی
ص
ی
الل
ه
عل
ه و
آله
و
س
م :
ما
خ
ق
م
ل
ن
خ
ق
م
ل
ق
و
ان
ا
ت
ل و
ن
من
دار
ا
ی
دار

